

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE
ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar	1
MADDE 1 - Amaç	1
MADDE 2 - Kapsam	1
MADDE 3 - Dayanak	2
MADDE 4 - Tanımlar	2

İKİNCİ BÖLÜM

Başkan, Kurul Üyeleri ile Kurum Personelinin Uyacakları Mesleki ve Etik İlkeler	5
MADDE 5 - Bağımsızlık ve tarafsızlık	5
MADDE 6 - Saygınlık ve güven	5
MADDE 7 - Kamu hizmeti ve halka hizmet bilinci	5
MADDE 8 - Hediye alma yasağı, görev ve yetkilerin menfaat sağlama amacıyla kullanılmaması	6
MADDE 9 - Mal bildiriminde bulunma	6
MADDE 10 - Diğer etik ilkeler	6

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları ile Diğer Hususlar	7
MADDE 11 - Kurulun ilk toplantısı	7
MADDE 12 - Kurul toplantıları	7
MADDE 13 - Toplantı yeri	7
MADDE 14 - Toplantı gündemi ve duyurulması	7
MADDE 15 - Kurul toplantılarına başkanlık	7
MADDE 16 - Kurul üyeliğinin sona ermesi	7
MADDE 17 - Kurulun toplantı ve karar yeter sayısı	8
MADDE 18 - Görüşmeler ve yönetim	8
MADDE 19 - Müzakerelerin gizliliği	8
MADDE 20 - Tutanak düzenlenmesi ve kurul kararlarının yazılması	8
MADDE 21 - Kararlarda bulunması gereken hususlar	9
MADDE 22 - Kurul kararlarının başvuru ve ilgili tarafa tebliği	9
MADDE 23 - Kurul kararlarının kamuoyuna duyurulması	9

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurumun Çalışma Alanları, Komisyonların ve Dairelerin Oluşumu, Çalışma Usul ve Esasları	9
MADDE 24 - Kurumun çalışma alanları	9
MADDE 25 - Komisyonların oluşumu ve çalışma usulü	11

MADDE 26 - Dairelerin oluşumu.....	11
MADDE 27 - Dairelerin görev ve yetkileri.....	11
MADDE 28 - Dairelerin çalışma esasları.....	12
MADDE 29 - Dairelerin görüşme usulü	12

BEŞİNCİ BÖLÜM

BAŞVURULAR.....	13
MADDE 30 - Başvuru Hakkı.....	13
MADDE 31 - Başvurunun konusu.....	13
MADDE 32 - Başvurulardan ücret alınmaması	13
MADDE 33 - Başvuru dili.....	13
MADDE 34 - Başvurunun yapılacağı yerler.....	13
MADDE 35 - Başvurunun yapılaş usulü.....	14
MADDE 36 - Elektronik ortamda başvuru	14
MADDE 37 - Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması	15
MADDE 38 - Başvurunun kaydı ve tarihi.....	15
MADDE 39 - Kanuna aykır olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilmesi	15
MADDE 40 - Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar	15
MADDE 41 - 4857 sayılı iş kanununun 5'inci maddesinin kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular	16
MADDE 42 - Başvurularda gizli tutulması gereken bilgiler	16
MADDE 43 - Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları	16
MADDE 44 - Engellilerin başvuruları	16
MADDE 45 - İşleme konulmayacak başvurular	16
MADDE 46 - Dava açma süresinin durması	16

ALTINCI BÖLÜM

Ön İnceleme	16
MADDE 47 - Ön inceleme hizmet birimi tarafından kayda alınma	16
MADDE 48 - Ön incelemenin yapılması	16
MADDE 49 - Ön inceleme üzerine verilecek kararlar	17

YEDİNCİ BÖLÜM

İhlal İncelemeleri.....	18
MADDE 50 - İncelemede uyulacak ilkeler	18
MADDE 51 - Başvuru üzerine veya resen inceleme usulü	18

MADDE 52 - Uzlaşma	18
MADDE 53 - Başvuru veya incelemelerin kurula sunulması	18
MADDE 54 - Kurulun suç duyurusunda bulunacağı haller	19
MADDE 55 - İnceleme yetkisi	19
MADDE 56 - İlgili taraftan bilgi ve belge istenmesi	19
MADDE 57 - Heyet oluşturulması	19
MADDE 58 - Bilirkişi görevlendirilmesi	20
MADDE 59 - Tanık dinlenmesi	20
MADDE 60 - Başvurudan vazgeçme	20
MADDE 61 - Başvurucu gerçek kişinin ölümü veya tüzel kişiliğin sona ermesi	20
MADDE 62 - İncelenmekte olan başvuru hakkında dava açılması	20
MADDE 63 - İncelenme ve araştırmanın sonlandırılmayacağı haller	21
MADDE 64 - Başvuruları ve resen incelemeleri sonuçlandırma süresi	21

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İnceleme ve Araştırma Sonucunda Verilecek Kararlar 21

MADDE 65 - Karar türleri	21
MADDE 66 - İncelenemezlik kararı	21
MADDE 67 - Gereğçeli kabul edilmezlik kararı	21
MADDE 68 - Gönderme kararı	22
MADDE 69 - İhlal kararı	22
MADDE 70 - İdari yaptırım kararı	22
MADDE 71 - Uzlaşma kararı	22
MADDE 72 - Ret kararı	23
MADDE 73 - Karar verilmesine yer olmadığına dair karar	23
MADDE 74 - Kararlarda yer alacak hususlar	23
MADDE 75 - Kararın tebliği	23
MADDE 76 - Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması	23
MADDE 77 - Yeniden inceleme ve araştırma	24

DOKUZUNCU BÖLÜM

Bilirkişi Olarak Görev Yapacakların Nitelikleri ve Çalışma Usul ve Esasları 24

MADDE 78 - Temel ilkeler	24
MADDE 79 - Bilirkişiliğe kabul şartları	24
MADDE 80 - Bilirkişi seçilme usulü	25
MADDE 81 - Bilirkişilikten çıkarılma	25

MADDE 82 - Denetim ve inceleme	26
MADDE 83 - Bilirkişilerin çalışma usul ve esasları.....	26
MADDE 84 - Bilirkişi raporuna itiraz.....	26
MADDE 85 - Bilirkişilik ücreti.....	27
MADDE 86 - Hüküm bulunmayan hususlar	27

ONUNCU BÖLÜM

Istişare Komisyonu ve Çalışma Usul ve Esasları.....	27
MADDE 87 - Oluşumu	27
MADDE 88 - Amacı.....	27
MADDE 89 - Komisyonun görevleri.....	28
MADDE 90 - Çalışma esasları	28

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Istişare Toplantıları ile Çalışma Usul ve Esasları.....	29
MADDE 91 - Katılımcılar	29
MADDE 92 - Toplantı konuları.....	29
MADDE 93 - Çalışma esasları	29

ON İKİNCİ BÖLÜM

Ulusal Önleme Mekanizması ile İlgili Usul ve Esaslar	29
MADDE 94 - Görev alanı	29
MADDE 95 - Dayandığı temel ilkeler.....	30
MADDE 96 - Ziyaretlerin amaç ve kapsamı	31
MADDE 97 - Ziyaret heyetinin oluşturulması.....	32
MADDE 98 - Ziyaretin planlanması.....	32
MADDE 99 - Ön görüşme	32
MADDE 100 - Yerinde inceleme.....	32
MADDE 101 - Geri bildirim.....	34
MADDE 102 - Raporlama ve izleme süreci.....	34
MADDE 103 - Başvuru üzerine yapılacak ziyaretler	35
MADDE 104 - Diğer önleyici çalışmalar	35

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla Mücadele Eğitimi, Eğiticilerin Nitelikleri, Çalışma Usul ve Esasları ile Eğiticilerin Ücreti.....	35
MADDE 105 - Eğitimin amacı	35
MADDE 106 - Eğitim konuları	36

MADDE 107 - Eğitim verileceği yer ve süresi.....	37
MADDE 108 - Belge verilmesi	37
MADDE 109 - Eğitciler	37
MADDE 110 - Eğitcilerin nitelikleri.....	37
MADDE 111 - Eğitcilerin alışma usul ve esasları.....	37
MADDE 112 - Eğitim programlarında takip edilecek metodoloji	38
MADDE 113 - Eğitcilerin görevlendirilmesi	38
MADDE 114 - Eğitciler verilecek ücret.....	38

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler	39
MADDE 115 - Yıllık rapor	39
MADDE 116 - Yürürlük	39
MADDE 117 - Yürütme.....	39
EK - 1	40
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Gerçek Kişiler İçin Başvuru Formu	40
EK-2	41
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Tüzel Kişiler İçin Başvuru Formu	41

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU KANUNUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK*

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

MADDE 1 – Amaç

- (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeler, komisyonların ve dairelerin oluşumu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar, Kuruma başvurular ve inceleme usulleri, işleme konulmayacak başvurular, gerekçeli kabul edilemezlik kararları dâhil olmak üzere Kurumca verilecek karar türleri ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasları, bilirkişi olarak görev yapacakların nitelikleri ve çalışma esasları, istişare komisyonunun oluşturulması ile merkezde ve illerde yapılacak istişare toplantıları ile ulusal önleme mekanizmasının, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz gerçekleştireceği ziyaretlerle özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması ile Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

MADDE 2 – Kapsam

- (1) Bu Yönetmelik;
- Kurul üyeleri ile Kurum personelinin uyacakları mesleki ve etik ilkeleri, Kanunun 12'nci maddesinde belirtilen komisyonların ve dairelerin oluşumunu, çalışma esasları ile Kurulun çalışma usul ve esaslarını ve diğer hususları,
  - Kuruma yapılan başvurular ve bunların inceleme usulleri ile işleme konulmayacak başvurular, gerekçeli kabul edilemezlik kararları dahil olmak üzere Kurumca verilecek karar türleri ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasları,
  - Başkan ya da Kurul tarafından görevlendirilen bilirkişilerin nitelikleri ve çalışma esaslarını,
  - Kanunun 22'nci maddesine göre istişare komisyonunun oluşturulması ve Kurumun merkezde ve illerde istişare toplantısı gerçekleştirmesiyle ilgili usul ve esasları,
  - Ulusal önleme mekanizmasının, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz gerçekleştireceği ziyaretler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin başvurularının incelenmesine ve sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esasları,

---

* 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- e) Kurum personeli veya insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcileri tarafından verilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimine ilişkin usul ve esasları,
- kapsar.

MADDE 3 - Dayanak

- (1) Bu Yönetmelik, 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 12'nci maddesinin on ikinci fıkrası, 17'nci maddesinin dokuzuncu fıkrası, 20'nci maddesinin birinci fıkrası, 22'nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 26'nci maddesinin birinci fıkrası ve 27'nci maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

MADDE 4 - Tanımlar

- (2) Bu Yönetmelikte geçen;
- a) Alıkonulma: Bir kamu idaresinin talimatı, işlemi, rızası veya onayı ya da bir yargı kararı çerçevesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılma durumunu,
- b) Alıkonulma yeri: Bir kamu idaresinin talimatı, işlemi, rızası veya onayı ya da bir yargı kararı çerçevesinde özgürlüklerinden yoksun bırakılmış ya da bırakılabilecek olan kişilerin tutuldukları/tutulacakları açık, kapalı, geçici, sürekli ve benzeri mahiyetteki herhangi bir yeri,
- c) Ayrı tutma: Kişilerin Kanunda sayılan temellerden biri veya birden fazlası nedeniyle, bir eylem veya eylemsizliğin sonucu olarak diğerlerinden ayrı tutulması durumunu,
- ç) Ayrımcılık talimatı: Bir kişinin kendi nam veya hesabına eylem ve işlemlerde bulunmaya yetkili kıldığı kişilere veya bir kamu görevlisinin diğer kişilere verdiği ayrımcılık yapılmasına yönelik talimatı,
- d) Basın yayın kuruluşları: Radyo, televizyon, gazete, dergi gibi elektronik veya yazılı basın organlarını,
- e) Başkan: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanını,
- f) Başvuru: Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını,
- g) Başvurucu: Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan gerçek veya tüzel kişiler ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişileri,
- ğ) Bilirkişi: Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere, görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvuru alan gerçek veya özel hukuk tüzel kişisini,
- h) Çoklu ayrımcılık: Ayrımcı uygulamanın birden fazla ayrımcılık temeli ile ilişkili olması durumunu,

- i) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi,
- i) Dolaylı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını,
- j) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal veya duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi,
- k) Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular: Kurumu yanıltmak amacıyla kasten, olmayan maddi vakialara dayanılması veya bu nitelikte belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek yeni ve önemli gelişmeler hakkında Kurumun bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması niteliğindeki başvuruları,
- l) İlgili taraf: Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulama aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerini,
- m) İşyerinde yıldırma: Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak kişiyi işinden soğutmak, dışlamak, biktirmek amacıyla kasıtlı olarak yapılan eylemleri,
- n) Kamu kurum ve kuruluşları: Merkezi idare kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarını, mahallî idareleri, sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak kamu payı olan özel kanunlar ile kurulmuş anonim ortaklıkları, diğer kamu idarelerini, bu idarelere bağlı veya bu idarelerin kurdukları veya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ortak oldukları her çeşit idare, kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketleri,
- o) Kamu görevlisi: Kamu hizmetlerinin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette süreli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi,
- ö) Kanun: 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununu,
- p) Kurul: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunu,
- r) Kurum: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunu,
- s) Kurum personeli: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda görevli Kurul üyesi olmayan diğer personeli,
- ş) Kurul üyeleri: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyelerini,

- t) Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri,
- u) Merkez: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Merkezini,
- ü) Müzekkere: Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmayan başvurular ve incelemeler hakkında Başkan tarafından Kurula sunulan rapora ilişkin üst yazıyı,
- v) Önleme Alt Komitesi: Birleşmiş Milletler İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ya da Küçük Düşürücü Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Alt Komitesini,
- y) Özgürlüğünden mahrum bırakma: Bir kişinin, herhangi bir biçimde alıkonulması ya da hapsedilmesi yahut herhangi bir yargısal, idari ya da başkaca bir makamın emri üzerine bu kişinin tutulduğu yeri dilediği zaman terk etmesine izin verilmediği bir kamusal/kamuya ait ya da özel alıkonulma yerine konulmasını,
- z) Sivil toplum kuruluşları: Kamu kurum ve kuruluşlarının dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukukî ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, oda, sendika, vakıf ve dernek gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşları,
- aa) Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırıcı, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı,
- bb) Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi,
- cc) Uygulamalı iş deneyimi: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının eğitime eş zamanlı ya da eğitim sonrası dönemde iş içerisinde geliştirilmesini,
- çç) Uzman yardımcısı: İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısını,
- dd) Uzman: İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanını,
- ee) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, Kanunda sayılan ayrımcılık temellerinden birisiyle gerçekte ilgisi olmamasına rağmen, bu temellerden birisini taşıdığı sanılarak hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından ayrımcı muameleye maruz kalmasını,
- ff) Yükseköğretim kurumları: 2547 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Devlet veya Vakıflar tarafından kurulmuş bulunan üniversite ile yüksek teknoloji enstitüsü ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, meslek yüksekokulları ve araştırma uygulama merkezlerini,
- gg) Ziyaret: İnsan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli ve

bağımsız gerçek kişiler tarafından özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz gerçekleştirilecek düzenli önleyici ziyareti, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Başkan, Kurul Üyeleri ile Kurum Personelinin Uycakları Mesleki ve Etik İlkeler

MADDE 5 – Bağımsızlık ve tarafsızlık

- (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli tam bir tarafsızlık, dürüstlük, yasallık, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde görevlerini yerine getirirler. İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunuyla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.
- (2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı doğrudan veya dolaylı ayrımcılık yapamazlar. İnsan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar.
- (3) Başkan ve üyeler; kendileri, aralarındaki evlilik bağı, kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda toplantı ve oylamaya katılamazlar. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.

MADDE 6 – Saygınlık ve güven

- (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Kuruma ve Kurula güveni sağlayacak şekilde davranırlar ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın Kurum ve Kurul hizmetlerine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.
- (2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket eder, hizmetten yararlananlara kötü davranamaz, işi savsaklayamaz, çifte standart uygulayamaz ve taraf tutamazlar.
- (3) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulana kabul edemezler.

MADDE 7 – Kamu hizmeti ve halka hizmet bilinci

- (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun verdiği görevlerin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı,

saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği ve beyana güveni esas alırlar.

- (2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun verdiği görevlerin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflerler.

MADDE 8 - Hediye alma yasağı, görev ve yetkilerin menfaat sağlama amacıyla kullanılmaması

- (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar. Yakın eş, dost ve hemşehri kayırmacılığı, siyasi kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.
- (2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görevlerini yerine getirmeleri sırasında edindikleri, kamuya, başvuru ve ilgili tarafa ve üçüncü kişilere ait gizlilik taşıyan bilgileri, kişisel verileri, Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri, ticari sırları ve bunlara ait belgeleri, bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.
- (3) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.

MADDE 9 - Mal bildiriminde bulunma

- (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazları, alacak ve borçları hakkında, 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunurlar.

MADDE 10 - Diğer etik ilkeler

- (1) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Kurum bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar.
- (2) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, Kurum bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kamu mallarını, kaynaklarını, işgücünü ve imkânlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranırlar.
- (3) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak çalıştıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

- (4) Başkan ve üyeler ile kurum personeli, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak verirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları ile Diğer Hususlar

MADDE 11 - Kurulun ilk toplantısı

- (1) Kurul, üyelerinin Kanunun 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre seçimlerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasını müteakip yapılacak ilk toplantıda, kendi üyeleri arasından Başkanını ve İkinci Başkanını seçer.

MADDE 12 - Kurul toplantıları

- (1) Kurul, Başkanın, Başkanın bulunmadığı hallerde İkinci Başkanın çağrısı üzerine olağan toplanır. Toplantıya çağrı, toplantı yer ve saati Başkanlık tarafından yazılı olarak yapılır.
- (2) Başkanın dışında en az beş üyenin birlikte talep etmesi hâlinde, Kurul, Başkan tarafından beş gün içinde toplanmak üzere derhâl toplantıya çağrılır.
- (3) Kurul toplantılarının gündemi Başkan tarafından belirlenir. Kurum merkezi dışında da toplantı yapılabilir.
- (4) İzinli olan kurul üyeleri hariç mazereti olanlar mazeretlerini yazılı olarak Başkanlığa bildirirler. Kurul üyeleri yıllık izinlerini Kurulun toplantı yeter sayısı bakımından sakınca yaratmamak koşuluyla kullanır.
- (5) Yurtdışı görevlendirmeleri Kurul Kararı alındıktan sonra uygulanır.

MADDE 13 - Toplantı yeri

- (1) Kurulun Kurum Merkezinde toplanması esastır. Kurul kararıyla Kurum merkezi dışında da toplantı yapılabilir.

MADDE 14 - Toplantı gündemi ve duyurulması

- (1) Toplantı gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Kurul üyelerine bildirilir.
- (2) Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Kurul tarafından kabul edilmesi gerekir.

MADDE 15 - Kurul toplantılarına başkanlık

- (1) Kurul toplantılarına Başkan, Başkanın bulunmadığı hallerde İkinci Başkan Başkanlık eder.

MADDE 16 - Kurul üyeliğinin sona ermesi

- (1) Başkan, İkinci Başkan ve üyelerin süreleri dolmadan herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez. Ancak üyenin;
- a) Seçilmesi için gerekli şartları taşımaması ya da sonradan kaybetmesi,

- b) Kurul kararlarını süresi içinde imzalamaması,
  - c) Kurul tarafından kabul edilebilir mazereti olmaksızın bir takvim yılı içinde toplam beş Kurul toplantısına katılmaması,
  - ç) Ağır hastalık veya engellilik nedeniyle iş göremeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi,
  - d) Görevi ile ilgili olarak işlediği suçlardan dolayı hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi,
  - e) Geçici iş göremezlik hâlinin üç aydan fazla sürmesi,
  - f) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde belirtilen suçlardan mahkûm edilip de cezasının infazına fiilen başlanması,
- hâllerinin Kurul tarafından tespit edilmesi üzerine Başbakan veya görevlendireceği bakanın onayıyla üyeliğine son verilir.

MADDE 17 - Kurulun toplantı ve karar yeter sayısı

- (1) Kurul, en az yedi üye ile toplanır ve en az altı üyenin aynı yöndeki oyuyla karar alır. Kararlarda çekimser oy kullanılamaz.

MADDE 18 - Görüşmeler ve yönetim

- (1) Toplantıları Başkan yönetir ve Kurulun düzenini sağlar. Başkanın bulunmaması halinde Kurul toplantıları ikinci Başkan tarafından yönetilir.
- (2) Kurul toplantılarında, başvuru dosyası, gündem sırasına göre ilgili hizmet birim koordinatörü, uzman ve/veya uzman yardımcıları tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır. Kurulun gerek duyması halinde ilgili başkan yardımcısının toplantıya katılımı sağlanır.
- (3) Başkan konuyla ilgili söz isteyen üyelere istem sırasına göre görüşlerini açıklamak üzere söz verir. Müzakerelerin tamamlanmasından sonra oylama yapılır.
- (4) Oylama sonucuna göre, hazırlanan karar taslağının incelenmesine geçilir. Başkan, üyelere varsa sayfa ve paragraf numarası belirterek yapılmasını istedikleri değişiklik önerilerini bildirmelerini ister. Bu öneriler Kurul tarafından oylanır. Kurulca alınan karar doğrultusunda kabul edilen metin gerekli tashih işlemleri yapılmak üzere ilgili uzmana veya uzman yardımcısına gönderilir. Düzeltmelerin yapılmasının ardından alınan karar, Kurul üyelerinin imzasına sunulur.

MADDE 19 - Müzakerelerin gizliliği

- (1) Aksi kararlaştırılmadıkça Kurul toplantılarındaki müzakereler gizlidir.
- (2) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere başvurucu ve ilgili taraf Kurul toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınmaz.

MADDE 20 - Tutanak düzenlenmesi ve kurul kararlarının yazılması

- (1) Kurul kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş gün içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından

imzalanarak tekemmül ettirilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerekliğinde, Kurul tarafından bu süre uzatılabilir.

MADDE 21 - Kararlarda bulunması gereken hususlar

- (1) Kurul kararlarında aşağıdaki hususlar bulunur:
  - a) Kararın alındığı toplantının tarihi ve sayısı.
  - b) Karar sıra numarası.
  - c) Toplantıya katılan ve katılmayan Kurul üyelerinin adları ve soyadları ile katılmama nedenleri.
  - ç) Varsa karşı oy veren üyelerin adları ve soyadları ile karşı oy gerekçeleri.

MADDE 22 - Kurul kararlarının başvuru ve ilgili tarafa tebliği

- (1) Kurul kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde başvuru ve ilgili tarafa gönderilir.
- (2) Kurul kararlarının tebliği Başkan tarafından sağlanır.
- (3) Kurul kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri, süreleri ile birlikte belirtilir.

MADDE 23 - Kurul kararlarının kamuoyuna duyurulması

- (1) Gerekli görülen durumlarda Kurul kararları, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla Başkan tarafından uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurumun Çalışma Alanları, Komisyonların ve Dairelerin Oluşumu, Çalışma Usul ve Esasları

MADDE 24 - Kurumun çalışma alanları

- (1) Kurumun çalışma alanları aşağıdakilerden oluşur:
  - a) İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak.
  - b) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
  - c) Millî eğitim müfredatında bulunan insan hakları ve ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak.
  - ç) İnsan haklarının korunması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak üniversiteler ile ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin oluşturulmasına ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesine katkıda bulunmak.

- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının meslek öncesi ve meslek içi insan hakları ve eşitlik eğitimi programlarının esaslarının belirlenmesine ve bu programların yürütülmesine katkıda bulunmak.
- e) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
- f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
- ğ) Ayrımcılık yasağı ihlalleri nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla Kuruma başvuranlara mağduriyetlerinin giderilmesi için kullanabilecekleri idari ve hukuki süreçler konusunda yol göstermek ve başvurularını takip etmelerini sağlamak amacıyla yardımcı olmak.
- h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.
  - ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.
  - i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.
  - j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek.
- k) Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak. Kurum, görev ve yetkilerine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu yılda en az bir defa bilgilendirir.
- l) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.
- m) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak.
- n) İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak.

- o) Diğer kurumların ayrımcılığın önlenmesine yönelik faaliyetlerine destek vermek.
- ö) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak.
- p) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

MADDE 25 - Komisyonların oluşumu ve çalışma usulü

- (1) Kurumun görev alanları nedeniyle oluşabilecek iş yoğunluğu karşısında Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde her bir çalışma alanı için üçer üyeli komisyonlar oluşturulabilir.
- (2) Hangi çalışma alanlarında komisyon kurulacağı ve hangi kurul üyelerinin bu komisyonlarda görev yapacağı Kurul tarafından belirlenir.
- (3) Komisyon üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olması halinde Kurulca seçilecek yeni üye diğer üyenin yerine geçer.
- (4) Komisyon, üyeleri arasından bir başkan seçer.
- (5) Komisyonlar çalışmalarında uzmanlardan ve ilgili kişilerden de yararlanabilir.
- (6) Komisyonlar toplantılarını, Kurulun toplantı tarihinden önce yapar. Komisyonlar tarafından yapılan çalışmalar rapor haline getirilir. Rapor haline getirilen kararlar Kurula sunulur. Komisyon tarafından düzenlenen raporun kurula sunulması ile komisyonun görevi kurul tarafından aksine bir karar alınmaz ise sona erer.

MADDE 26 - Dairelerin oluşumu

- (1) Kurumun görev alanları nedeniyle oluşabilecek iş yoğunluğu karşısında Kurulun esnek yapılabilmesine imkân vermek amacıyla, Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde başvuruları görüşmek ve sonuçlandırmak için beşer üyeli daireler kurulabilir.
- (2) Dairelerde görev alacak üyeler, uzmanlık alanları ve Daireler arasında dengeli dağılım esasları gözetilerek Kurul tarafından belirlenir
- (3) İlgili üyenin talebi ya da diğer üyelerden birinin önerisi üzerine, Kurul tarafından üyelerin Daire değişikliklerine karar verilebilir.
- (4) Başkan dairelerin doğal üyesidir.

MADDE 27 - Dairelerin görev ve yetkileri

- (1) Daireler;
  - a) Başkanlık tarafından havale edilen konuları görüşür ve sonuçlandırır.
  - b) Başvuruların; (e) bendi hariç olmak üzere 48'inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımadığının tespiti hâlinde incelenemezlik kararı verebilirler.

- (2) Dairelerden birinin görülmekte olan bir başvuruya ilişkin olarak vereceği karar, Dairelerin ya da Kurulun önceden vermiş olduğu bir kararla çelişirse ya da konunun niteliği itibarıyla Kurul tarafından karara bağlanması oyçokluğu ile gerekli görülürse ilgili Daire dosyadan elini çekebilir. Bu takdirde Başkan başvuruyu Kurula iletir.

MADDE 28 - Dairelerin alışma esasları

- (1) Daireler, ye tam sayısı ile toplanır. Salt çoğunlukla karar verir.
- (2) Dairenin toplantı takvimi ve gündemi Başkan tarafından hazırlanarak, toplantıdan en az üç gün önce Daire yelerine bildirilir. Gündeme yeni madde eklenebilmesi için toplantıda üyelerden birinin öneride bulunması ve önerilen maddenin Dairenin tarafından kabul edilmesi gerekir.
- (3) Daire kararları tutanakla tespit edilir ve karar tutanağı toplantı esnasında veya en geç toplantıyı izleyen beş iş günü içinde toplantıya katılan tüm üyeler tarafından imzalanarak tekemmül ettirilir. Toplantı tarihinden itibaren en geç on beş iş günü içinde gerekçeler ve varsa karşı oy gerekçeleri yazılır. Gerektiğinde, Daire tarafından bu süre uzatılabilir.
- (4) Başkan ve üyeler; kendileri, aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya kişisel menfaat ilişkisi içinde oldukları konularda Daire toplantı ve oylamalarına katılamaz. Bu durum karar metninde ayrıca belirtilir.
- (5) Aksi kararlaştırılmadıkça Daire toplantılarındaki müzakereler gizlidir.
- (6) İhtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere başvurucu ve ilgili taraf Daire toplantısına davet edilebilir. Ancak, Kurul kararları toplantıya dışarıdan katılanların yanında alınamaz.
- (7) Daire kararları, tekemmül etmesinden itibaren en geç beş iş günü içinde başvurucu ve ilgili tarafa gönderilir. Daire kararlarında, ilgili kişilerin bu kararlara karşı hangi hukuki yollara başvurabilecekleri süreleri ile birlikte belirtilir.
- (8) Kurul, gerekli gördüğü durumlarda Daire kararlarını, kişisel verilerin gizliliği ilkesine bağlı kalmak kaydıyla uygun vasıtalarla kamuoyuna duyurabilir.

MADDE 29 - Dairelerin görüşme usulü

- (1) Daire toplantılarında, başvuru dosyası, gündem sırasına göre ilgili hizmet birim koordinatörü ve ilgili uzman veya uzman yardımcısı tarafından ayrıntılı biçimde anlatılır.
- (2) Başkan konuyla ilgili söz isteyen üyelere istem sırasına göre görüşlerini açıklamak üzere söz verir. Müzakerelerin tamamlanmasından sonra oturuş sırasına göre Başkanın sağındaki üyeden başlamak üzere oylama yapılarak karar verilir. Bu durum Başkan tarafından bir tutanakla tespit edilir.
- (3) Oylama sonucuna göre, hazırlanan karar taslağının incelenmesine geçilir. Başkan, yelerden varsa sayfa ve paragraf numarası belirterek yapılmasını istedikleri değişiklik önerilerini bildirmelerini ister. Bu neriler Daire yeleri tarafından oylanır. Daire üyelerince alınan karar doğrultusunda kabul edilen metin gerekli tashi

işlemleri yapılmak üzere Başkanlığa gönderilir. Düzeltmelerin yapılmasının ardından karar, Daire üyelerinin imzasına sunulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BAŞVURULAR

MADDE 30 - Başvuru Hakkı

- (1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen her gerçek veya tüzel kişi, ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiası ile Kuruma başvurma hakkına sahiptir.
- (2) Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz.

MADDE 31 - Başvurunun konusu

- (1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri, başvurunun konusunu oluşturur.

MADDE 32 - Başvurulardan ücret alınmaması

- (1) Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasıyla Kuruma başvuran gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir ücret alınmaz.

MADDE 33 - Başvuru dili

- (1) Başvuru Türkçe dilekçe ile yapılır. Ancak, başvuru kişinin kendisini daha iyi ifade edebildiği başka bir dildeki başvurusu, Kurumca haklı ve makul olduğunun tespiti halinde kabul edilebilir.

MADDE 34 - Başvurunun yapılacağı yerler

- (1) Başvuru dilekçeleri Kuruma veya Kurumun gerekli gördüğü yerlerde açtığı bürolara elden verilebileceği gibi posta, elektronik posta veya faks yoluyla da gönderilebilir.
- (2) Kurum tarafından oluşturulan elektronik sistem aracılığıyla da başvuru yapılabilir.
- (3) Ayrıca, illerde valilikler veya ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuru yapılabilir. Valilik veya kaymakamlıklar, başvuruyu tarih ve sayı vermek suretiyle kayıt altına aldıktan sonra varsa ekleriyle birlikte en geç üç iş günü içinde doğrudan Kuruma gönderir.
- (4) Faks veya elektronik posta yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde Kuruma gönderilmedikçe başvuru geçerli sayılmaz. Kayıtlı elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda bu şart aranmaz.

MADDE 35 - Başvurunun yapılış usulü

- (1) Başvuru, Yönetmeliğin ekinde yer alan ve Kurumun resmi internet sitesinde yayımlanan Gerçek Kişiler İçin Başvuru Formu (EK-1) veya Tüzel Kişiler İçin Başvuru Formu (EK-2) doldurulmak suretiyle yapılır.
- (2) Bu Yönetmelikte belirlenen zorunlu bilgi ve belgelerin bulunması koşuluyla form kullanılmadan da başvuru yapılabilir.
- (3) Haklı bir nedenin bulunması hâlinde başvuru yapılan yerde formun doldurulmasına yardımcı olunmak suretiyle sözlü yapılan başvurular da kabul edilebilir.
- (4) Başvurular okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılır veya doldurulur.
- (5) Varsa başvuru konusuna ilişkin bilgi ve belgeler de başvuruya eklenir.
- (6) Kuruma yapılan başvurularda aşağıdaki hususlara yer verilir:
  - a) Başvurucu gerçek kişi ise;
    - (1) Adı, soyadı ve imzası,
    - (2) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası, yabancılar için pasaport numarası, uyuğu ve varsa kimlik numarası,
    - (3) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,
    - (4) Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,
    - (5) İlgili tarafa başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,
    - (6) Varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası eklenir.
  - a) Başvurucu tüzel kişi ise;
    - (1) Unvanı,
    - (2) Tebligata esas adresi, telefon numarası ve varsa elektronik tebligat adresi,
    - (3) Yetkili kişinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası,
    - (4) Aleyhine başvuru yapılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, başvuru konusu ve talep,
    - (5) İlgili taraf başvuru tarihi ve ilgili tarafın cevap tarihi,
    - (6) Yetkili kişinin yetki belgesinin aslı veya onaylı örneği,
    - (7) Varsa merkezi tüzel kişilik numarası eklenir.

MADDE 36 - Elektronik ortamda başvuru

- (1) Elektronik ortamda yapılan başvurularda 35'inci maddede belirtilen şartların bulunması gerekir. Bu başvurularda imza şartı aranmaz; ancak Kurum elektronik ortamda güvenli elektronik imza kullanılarak başvuru yapılmasına karar verebilir.
- (2) Başvuruya ilişkin belgeler elektronik başvuruya ek yapılır.

MADDE 37 - Başvurunun kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması

- (1) Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.
- (2) Başvurunun, başvurucunun kanunî temsilci veya vekili tarafından yapılması durumunda kanunî temsilci veya vekilin;
  - a) Adı, soyadı ve imzası,
  - b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası,
  - c) Yabancılar için pasaport numarası, uyuşu ve varsa kimlik numarası,
  - ç) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi,
  - d) Varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası, başvurularda yer alır.
- (3) Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda tebligat bu kişilere yapılır.

MADDE 38 - Başvurunun kaydı ve tarihi

- (1) Kuruma yapılan veya ulaşan başvurular, tarih ve sayı verilmek suretiyle kaydedilir ve elden teslim edilenler için alındı belgesi verilir.
- (2) Başvuru tarihi;
  - a) Başvurunun Kuruma, bürolarına, valilik veya kaymakamlıklara verildiği,
  - b) Posta, elektronik posta veya faksın Kuruma ulaştığı,
  - c) Elektronik ortamda yapılan başvurunun Kurumun elektronik sistemine ulaştığı, tarihtir.

MADDE 39 - Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilmesi

- (1) Başvurucu, Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder.
- (2) Talebin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir.
- (3) Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, birinci ve ikinci fıkradaki şartları aramadan başvuruları kabul edebilir.

MADDE 40 - Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar

- (1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

MADDE 41 - 4857 sayılı iş kanununun 5'inci maddesinin kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular

- (1) 4857 sayılı İş Kanununun 5'inci maddesi kapsamına giren ayrımcılık iddialarına ilişkin başvurular, 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili mevzuatında belirlenen şikâyet usulleri izlendikten sonra herhangi bir yaptırım kararı alınmadığı hâllerde yapılabilir.

MADDE 42 - Başvurularda gizli tutulması gereken bilgiler

- (1) Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocuklar ile talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur.

MADDE 43 - Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları

- (1) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları hakkında da bu bölüm hükümleri uygulanır.

MADDE 44 - Engellilerin başvuruları

- (1) Kurum, engellilerin başvuru yapabilmesi için gerekli tedbirleri alır.

MADDE 45 - İşleme konulmayacak başvurular

- (1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere ilişkin başvurular ile aşağıdaki başvurular işleme konulmaz:
  - a) Kurumun görev alanı içerisine girmeyen başvurular,
  - b) Hakkin kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular,
  - c) Dava konusu olmuş başvurular.

MADDE 46 - Dava açma süresinin durması

- (1) Dava açma süresi içinde Kuruma yapılan başvurular işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

ALTINCI BÖLÜM

Ön İnceleme

MADDE 47 - Ön inceleme hizmet birimi tarafından kayda alınma

- (1) Ön inceleme hizmet birimi inceleme veya başvuruçular tarafından Kuruma yapılan başvuruların kaydını yapar, numara verir ve dosyalar.
- (2) İncelemeleri ve Kuruma yapılan başvuruları ilgili Kurum hizmet birimlerine ve ilgili uzman ve/veya uzman yardımcılarına gönderir.

MADDE 48 - Ön incelemenin yapılması

- (1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;
  - a) Kurumun görev alanına girip girmediği,

- b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
  - c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,
  - ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,
  - d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,
  - e) Belli bir konuyu içerip içermediği,
  - f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.
- (2) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvuru yönünden ayrı ele alınır.

MADDE 49 - Ön inceleme üzerine verilecek kararlar

- (1) Başvurunun, 48'inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir. Bu karar, başvurucuya tebliğ edilir ve tebliğ ile birlikte durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar. Başvuruların ön incelemesinde dosyada başvuru konusu edilen hususlardan bir kısmı incelenemez nitelikte de olsa dahi diğer bazı başvuru konuları yönünden esas incelemeye geçilmesi gerektiği sonucuna vardığında Kurul kısmi incelenemezlik kararı verebilir.
- (2) Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafa gönderme kararı verilir. Gönderme kararı başvurucuya da tebliğ edilir. Kuruma başvuru tarihi, ilgili tarafa başvurunun gönderilme tarihi olarak kabul edilir. İlgili Kurum 15 gün içerisinde cevap verir. Başvurunun Kurum tarafından ilgili tarafa gönderilmesi üzerine;
  - a) İlgili tarafça başvurucuya verilecek cevabın tebliği tarihinden,
  - b) İlgili tarafça otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren Kuruma yeniden başvuru yapılabilir.
- (3) İlgili tarafın yanlış gösterilmesi durumunda Kurum, resen doğru tarafı belirler ve inceleme aşamasına geçer.
- (4) İncelenemezlik kararı doğrultusunda, eksikliklerin giderilmesi şartıyla yeniden Kuruma başvuru yapılabilir.
- (5) Başvurunun 48'inci maddede yer alan şartları taşımaması hâlinde inceleme ve araştırma aşamasına geçilir.
- (6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

İhlal İncelemeleri

MADDE 50 - İncelemede uyulacak ilkeler

- (1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın önlenmesi yönlerinden incelenir.

MADDE 51 - Başvuru üzerine veya resen inceleme usulü

- (1) Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister.
- (2) Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır.
- (3) Yazılı görüş, başvurucuya tebliğ edilerek, başvurucunun görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir.
- (4) Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir.
- (5) Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

MADDE 52 - Uzlaşma

- (1) Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51'inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvurucunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir.
- (2) Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir.
- (3) Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.
- (4) Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

MADDE 53 - Başvuru veya incelemelerin kurula sunulması

- (1) Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılmayan başvurular ve incelemeler hakkında ilgili rapora ilişkin müzekkere yirmi gün içinde Kurula sunulur.
- (2) Bunun üzerine Kurul, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali yapıp yapılmadığına ilişkin karar verir.

MADDE 54 - Kurulun suç duyurusunda bulunacağı haller

- (1) Kurul, konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde, bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunur.
- (2) Konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlalleriyle ilgili suç duyurusunda bulunulması veya bu fiillerin diğer kanunlar uyarınca idari yaptırıma bağlanmış olması, aynı fiile Kanun kapsamında idari yaptırım kararı verilmesine engel teşkil etmez.

MADDE 55 - İnceleme yetkisi

- (1) Kanun ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, Kurul üyeleri, uzman, uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli tarafından yerine getirilir.

MADDE 56 - İlgili taraftan bilgi ve belge istenmesi

- (1) 55'inci maddenin birinci fıkrasında sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi halinde;
  - a) İnceleme konusu hakkında tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgili taraflardan yazılı ve sözlü bilgi almaya,
  - b) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye,
  - c) Kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir.
- (2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar. İstenilen bilgi ve belgeler elektronik posta yoluyla Kurumun elektronik posta adresine gönderilebilir.
- (3) Kurumun inceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerekçesini belirterek istediği bilgi ve belgelerin, bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde verilmesi zorunludur.
- (4) İkinci ve üçüncü fıkrada öngörülen yükümlülüklerle, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.
- (5) Dördüncü fıkrada belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.

MADDE 57 - Heyet oluşturulması

- (1) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili

kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir.

- (2) Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarınca, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.
- (3) Heyet tarafından yapılan inceleme ve araştırmaların sonuçları Kurum tarafından bir rapor hâline getirilir.
- (4) Heyetlerin giderleri Kurum bütçesinden karşılanır.

MADDE 58 - Bilirkişi görevlendirilmesi

- (1) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak bilirkişi görevlendirebilir. Bilirkişiler, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarının belirlenen listelerde yer alanlardan, üniversite öğretim elemanlarından veya meslek odası mensuplarından da seçilebilir.
- (2) Bilirkişi olarak görev yapacakların Dokuzuncu Bölümdeki nitelikleri haiz ve çalışma esaslarına tabi olmaları zorunludur.

MADDE 59 - Tanık dinlenmesi

- (1) İnceleme ve araştırma konusuyla ilgili olarak gerek görölmesi hâlinde, Kurul ve inceleme ve araştırma yapmaya yetkili Kurum personeli, tanık veya ilgili kişileri dinleyebilir.
- (2) Tanık veya ilgili kişi, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle de dinlenebilir.
- (3) Tanık veya ilgili kişilerin dinlenmesi, başvurunun niteliğine göre Başkan veya Başkanın belirlediği uzman tarafından, belirlenecek yer, zaman ve usulde yapılır.
- (4) Tanık veya ilgili kişinin beyanı tutanağa geçirilir ve tutanak, beyan sahibi ile beyanı alan tarafından imzalanır.
- (5) Tanık veya ilgili kişilere, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre ödeme yapılır.

MADDE 60 - Başvurudan vazgeçme

- (1) Sadece başvuruycuyu ilgilendiren başvurularda, Başvurucu, Kurulca karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Bu durumda Kurum inceleme ve araştırmasını sonlandırır.

MADDE 61 - Başvurucu gerçek kişinin ölümü veya tüzel kişiliğın sona ermesi

- (1) Başvurucu veya ilgili taraf gerçek kişi ise ölümü, tüzel kişi ise tüzel kişiliğının sona ermesi durumunda inceleme ve araştırma sonlandırılır. Ancak, başvuru konusunun mirasçılardan ilgilendirmesi hâlinde inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

MADDE 62 - İncelenmekte olan başvuru hakkında dava açılması

- (1) İnceleme ve araştırma devam ederken başvuru konusuyla ilgili olarak dava açılması hâlinde Kurum inceleme ve araştırmasını sonlandırır.

MADDE 63 - İncelenme ve araştırmanın sonlandırılmayacağı haller

- (1) Başvurudan vazgeçme, başvurunun uzlaşma ile sonuçlanması ve başvurucağının veya ilgili gerçek kişi tarafın ölümü veya tüzel kişiliğinin sona ermesi hâllerinde başvuru konusunun; insan haklarına, temel hak ve özgürlüklere, engelli haklarına, kadın haklarına, çocuk haklarına ve kamuyu ilgilendiren genel konulara yönelik olması durumunda resen inceleme ve araştırmaya devam edilebilir.

MADDE 64 - Başvuruları ve resen incelemeleri sonuçlandırma süresi

- (1) Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır.
- (2) Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İnceleme ve Araştırma Sonucunda Verilecek Kararlar

MADDE 65 - Karar türleri

- (1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

MADDE 66 - İncelenemezlik kararı

- (1) Kurum ön inceleme aşamasında; Kurumun görev alanına girmeyen yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ve Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere yönelik olan, Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan, Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olan, belli bir konuyu içermeyen, Kanuna göre başvuruda bulunması gereken bilgiler yer almayan, ayrımcılık yasağı ihlalden zarar görmeyen başvurulara ilişkin incelenemezlik kararı verir.

MADDE 67 - Gerekçeli kabul edilmezlik kararı

- (1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.
- (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

MADDE 68 - Gönderme kararı

- (1) Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi ilgili taraftan talep edilmeden yapılan başvuru hakkında ilgili tarafın inceleme yapması amacıyla gönderme kararı verilir. Gönderme kararı aynı zamanda başvurucuya da tebliğ edilir. Ancak Kurum, telafisi gc veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.

MADDE 69 - İhlal kararı

- (1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.
- (2) Başvuru konusunun ayrımcılık yasağı ile ilgili olması durumunda ihlal kararı ile birlikte başvuru yapılan taraf hakkında 70'inci maddede düzenlenen idari yaptırım kararı da verilebilir.
- (3) Kurul, konusu suc teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerini tespit ettiği takdirde ilgililer hakkında 54'nc madde uyarınca suc duyurusunda bulunur.

MADDE 70 - İdari yaptırım kararı

- (1) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, bu ihlalin etki ve sonuçlarının ağırlığı, failin ekonomik durumu ve cklu ayrımcılığın ağırlaştırıcı etkisi dikkate alınarak ihlalden sorumlu olan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerceğ kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri hakkında bin Türk lirasından on beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.
- (2) Birinci fıkrada belirtilen idari para cezasının kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hakkında uygulanması hâlinde, ödenen idari para cezası, cezaya esas ayrımcı uygulamaya kusuruyla sebebiyet veren kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlara rücu edilir.
- (3) Kanununun 19'uncu maddesinde öngörülen ykmllklere, uyarıya rağmen haklı bir neden olmaksızın belirtilen sürede uymayan birinci fıkr kapsamındaki kişi ve kuruluşlar hakkında beş yüz Türk lirasından iki bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu fıkrada düzenlenen idari para cezaları hakkında da ikinci fıkr hükmü uygulanır.
- (4) Kurul, verdiği idari para cezasını bir defaya mahsus olmak üzere uyarı cezasına dönüştürebilir. Hakkında uyarı cezası verilen kişi veya kurumun ayrımcı fiilinin tekrarı hâlinde alacağı ceza yüzde elli oranında artırılır. Bu artış ceza üst sınırını aşamaz.
- (5) Verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.
- (6) İdari yaptırımlara ilişkin Kanunda ve bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.

MADDE 71 - Uzlaşma kararı

- (1) Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafca yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52'nci maddeye göre czme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.

MADDE 72 - Ret kararı

- (1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.

MADDE 73 - Karar verilmesine yer olmadığına dair karar

- (1) Kurum;
  - a) Başvurucunun başvurusundan vazgeçmesi,
  - b) Başvurucu gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi,
  - c) İnceleme ve araştırma devam ederken başvuru konusu hakkında dava açılması, üzerine inceleme ve araştırmasını sonlandırması hâlinde karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.

MADDE 74 - Kararlarda yer alacak hususlar

- (1) İnceleme ve araştırma sonucunda verilecek kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:
  - a) Başvuru numarası ile karar numarası ve tarihi.
  - b) Başvurucu ve varsa temsilcisinin adı, soyadı ve adresi.
  - c) Hakkında başvuru yapılan kurum veya kişi ve adresi.
  - ç) Başvuru konusu, hukuki sebepler ve istemin özeti.
  - d) Dosyadaki bilgi ve belgelerin özeti.
  - e) Gerekçe.
  - f) Verilen karar ve sonuç.
  - g) Başvuru konusuna ilişkin başvuru yolları, süresi ve başvurulacak makam.
  - ğ) İmza ve mühür.

MADDE 75 - Kararın tebliği

- (1) Kurum, kararlarını ilgili mercie ve başvurucuya tebliğ eder.

MADDE 76 - Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması

- (1) Başvuru hakkında Kurum tarafından incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik, ret, uzlaşma veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi kararın ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.
- (2) Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi ve ihlal kararı verilmesi hâlinde; ilgili merci Kurumun kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.
- (3) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde bu durum gerekçesiyle birlikte başvurucuya tebliğ edilir. Durmuş olan dava açma süresi tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

MADDE 77 - Yeniden inceleme ve araştırma

- (1) Kurul, kararın verilmesinden sonra sonucu etkileyebilecek bilgi ve belgelerin ortaya çıkması durumunda başvuru hakkında yeniden inceleme ve araştırma yapabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Bilirkişi Olarak Görev Yapacakların Nitelikleri ve Çalışma Usul ve Esasları

MADDE 78 - Temel ilkeler

- (1) Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak yerine getirir.
- (2) Bilirkişi raporunda, çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz.
- (3) Bilirkişi, kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye devredemez.
- (4) Bilirkişi, görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen bilgi ve belgelerin veya öğrendiği sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, bilirkişilik görevi sona erdikten sonra da devam eder.
- (5) Çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren sorun açıkça belirtilmeden ve inceleme yaptırılacak konunun kapsamı ile sınırları açıkça gösterilmeden bilirkişi görevlendirilemez.
- (6) Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır; ancak rapordaki eksiklik veya belirsizliğin giderilmesi için ek rapor istenebilir.

MADDE 79 - Bilirkişiliğe kabul şartları

- (1) Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:
  - a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.
  - b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak.
  - c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.
  - ç) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede teknik ve mali uzmanlık gerektiren konularda en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.

- d) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.
  - e) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.
- (2) Özel hukuk tüzel kişilerinin bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişiler bakımından da birinci fıkradaki şartlar aranır ve düzenlenen raporlarda bu kişilerin adı ve soyadı ile imzası bulunur.
  - (3) Daha önce yaptığı başvurusu mesleki olarak yeterli nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle reddedilenler, bir yıl geçmedikçe yeniden bilirkişilik yapmak için başvuruda bulunamazlar.

MADDE 80 - Bilirkişi seçilme usulü

- (1) Bilirkişi olarak görevlendirilecek kişilerden, 79'uncu maddedeki şartları taşıdığını gösteren beyan alınır ve Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili belgeler de Kuruma sunulur. Eklenmesi zorunlu belgelerin eksik olması hâlinde, bilirkişi olarak görevlendirilen kişiye belgeleri tamamlaması için on beş gün süre verilir. Eksik belgelerin tamamlanması hâlinde Başkan tarafından görevlendirme yapılır.
- (2) Başkan veya Kurul 79'uncu maddedeki şartları taşıyanlar arasından başvuranın mesleki tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren belgeleri dikkate alarak en liyakatli olanları seçer.
- (3) Başkan veya Kurul, bilirkişi olarak, yalnızca bir kişiyi görevlendirebilir. Ancak, gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle, tek sayıda, birden fazla kişiden oluşacak bir kurulun bilirkişi olarak görevlendirilmesi de mümkündür.

MADDE 81 - Bilirkişilikten çıkarılma

- (1) Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde Başkan veya Kurulca bilirkişilikten çıkarılır:
  - a) Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya görevlendirme tarihinden sonra gerekli şartların bulunmadığının tespit edilmesi.
  - b) Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi.
  - c) Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması.
  - ç) 78'inci maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması.
  - d) Bilirkişinin bilirkişilikten çıkarılmayı talep etmesi.
- (2) Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre halen görevlendirildiği bilirkişilikten çıkarma yaptırımı yerine daha sonra Kurumca görevlendirme yapılmaz.

MADDE 82 - Denetim ve inceleme

- (1) Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından Başkan veya Kurul tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir.
- (2) Başkan veya Kurul, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, sonraki görevlendirmelerde bu durumu dikkate alır veya ek rapor alarak mevzuata aykırılığın giderilmesini ister.
- (3) Başkan veya Kurul, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez.
- (4) Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin Başkanlığa veya Kurula başvuru yapılamaz; yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir.

MADDE 83 - Bilirkişilerin çalışma usul ve esasları

- (1) Bilirkişi, Başkan veya Kurulca kendisine tevdi olunan görevi bizzat yerine getirmekle yükümlü olup, görevinin icrasını kısmen yahut tamamen başka bir kimseye bırakamaz.
- (2) Bilirkişi, görevi sebebiyle yahut görevini yerine getirirken öğrendiği sırları saklamak, kendisi ve başkaları yararına kullanmaktan kaçınmakla yükümlüdür.
- (3) Bilirkişi, görevini, Başkanın veya Kurulun sevk ve idaresi altında yürütür.
- (4) Bilirkişi, incelemesini gerçekleştirirken ihtiyaç duyarsa, Başkanın veya Kurulun da uygun bulması kaydıyla, tarafların bilgisine başvurabilir. Taraplardan birinin bilgisine başvurulacağı hâllerde, Başkanın veya Kurulca bilirkişiye taraplardan biri bulunmaksızın diğerinin dinlenemeyeceği hususu önceden hatırlatılır.
- (5) Bilirkişi raporunun hazırlanması için verilecek süre bir ayı geçemez. Başkan veya Kurul, bilirkişinin talebi üzerine süreyi on beş günü geçmemek üzere uzatabilir. Belirlenen süre içinde raporunu vermeyen bilirkişi görevden alınıp, yerine bir başka kimse, bilirkişi olarak görevlendirilebilir.
- (6) Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de Başkanlık ya da Kurula sunabilir.
- (7) Bilirkişi, raporunu, varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen bilgi ve belgelerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak Başkanlık ya da Kurula verir; verildiği tarih rapora yazılır ve Kurulun toplantı gününden önce birer örneği taraplara tebliğ edilir.

MADDE 84 - Bilirkişi raporuna itiraz

- (1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını Başkanlık ya da Kuruldan talep edebilirler.

- (2) Başkanlık ya da Kurul, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden ek rapor alabileceği gibi, tayin edeceği toplantıda sözlü açıklamalarda bulunulmasını isteyebilir.

MADDE 85 - Bilirkişilik ücreti

- (1) Kurumca inceleme ve araştırma yapılan ve ileri derecede uzmanlık bilgisi gerektiren konularla ilgili olarak, Başkan ya da Kurul tarafından görevlendirilen bilirkişilerin ücreti Kurum bütçesinden ödenir.
- (2) 10/2/1954 tarih ve 3/11/2016 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişiler Kurum dışından görevlendirilirler.
- (3) Görevlendirilen bilirkişilerin sayısı ayda beşi geçemez.
- (4) Her inceleme ve araştırma konusu için uhdesinde kamu görevi bulunan her bilirkişiye (1.000), uhdesinde kamu görevi bulunmayan her bilirkişiye (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere bilirkişi ücreti ödenir.
- (5) Bilirkişilik ücreti ödemeleri, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

MADDE 86 - Hüküm bulunmayan hususlar

- (1) Bilirkişi görevlendirilmesine ilişkin olarak bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ve ilgili mevzuat esas alınır.

ONUNCU BÖLÜM

İstişare Komisyonu ve Çalışma Usul ve Esasları

MADDE 87 - Oluşumu

- (1) İstişare Komisyonu Kurul tarafından oluşturulur.
- (2) İstişare Komisyonu, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla oluşur.
- (3) İstişare Komisyonuna hangi kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılacağına ve Komisyonun üye sayısını tayine Kurul yetkilidir. Kurulca Komisyon üyelerinin belirlenmesinde, Kurumun görev alanıyla ilgili konularda teorik veya pratik çalışmaları bulunanlara öncelik verilir.

MADDE 88 - Amacı

- (1) İstişare komisyonunun oluşturulmasının amacı, ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması ve bu konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunulmasıdır.
- (2) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konulara ayrımcılık talimatı yasağı, çoklu ayrımcılık yasağı, doğrudan ve dolaylı ayrımcılık yasakları ile engellilerin topluma diğer bireyler ile

birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımının kısıtlanması yasağı, işyerinde yıldırma, taciz ve varsayılan temele dayanan ayrımcılık ile Kanunda belirtilen diğer ayrımcılık yasakları girer.

MADDE 89 - Komisyonun görevleri

- (1) İstişare komisyonunun görevleri şunlardır:
  - a) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda sorunları ve çözüm önerilerini tartışmak.
  - b) Ayrımcılık yasağıyla ilgili konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak.
  - c) Ayrımcılıkla mücadele konularında kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirme konusunda Kuruma önerilerde bulunmak.
  - ç) Millî eğitim müfredatında bulunan ayrımcılık yasağıyla ilgili bölümlerin hazırlanmasına katkıda bulunmak amacıyla Kuruma önerilerde bulunmak.
  - d) Ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak Kuruma işteşari mahiyette önerilerde bulunmak, Yükseköğretim Kurulunun eşgüdümünde üniversitelerin insan hakları ve eşitlik ile ilgili bölümlerinin oluşturulmasında ve insan hakları ve eşitlik öğretimine dair müfredatın belirlenmesinde Kuruma katkıda bulunmak.
  - e) Ayrımcılıkla mücadele alanındaki uluslararası gelişmeleri izleme ve değerlendirmede, alanındaki uluslararası kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmada Kuruma danışmanlık yapmak.
  - f) Ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmada Kuruma danışmanlık yapmak.
  - g) Türkiye'nintarafolduğuluslararasıinsanhaklarısözleşmeveprotokollerinin uygulanmasını incelemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde görüş bildirmede Kuruma danışmanlık yapmak.

MADDE 90 - Çalışma esasları

- (1) İstişare Komisyonu altı ayda bir olmak üzere yılda iki kere olağan olarak toplanır.
- (2) Gerekli görüldüğü hallerde Başkanın çağrısı ile İstişare Komisyonu olağanüstü toplanabilir.
- (3) İstişare Komisyonu toplantılarını Başkan yönetir.
- (4) İstişare Komisyonuna Başkan, onun herhangi bir nedenle bulunmadığı durumlarda İkinci Başkan başkanlık eder.
- (5) İstişare Komisyonu toplantısı üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile yapılır. Kararlar toplantıya katılanların yarısının bir fazlası ile alınır. Eşitlik halinde Kurul Başkanının oyu iki oy sayılır.
- (6) İstişare Komisyonu üyeleri mazeretsiz olarak arka arkaya iki toplantıya katılmadıkları takdirde çekilmiş sayılır. Çekilen veya çekilmiş sayılan üyelerin yerine aynı usulle yeniden seçilir.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

İstişare Toplantıları ile Çalışma Usul ve Esasları

MADDE 91 - Katılımcılar

- (1) İstişare toplantıları Kurum tarafından gerçekleştirilir.
- (2) İstişare toplantılarına hangi kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılacağına tayinine Kurum yetkilidir.
- (3) Kurumca istişare toplantılarına katılacak temsilcilerin belirlenmesinde, Kurumun görev alanıyla ilgili konularda teorik veya pratik çalışmalarını bulunanlara öncelik tanınır.
- (4) İstişare toplantıları merkezde ve illerde gerçekleştirilir.

MADDE 92 - Toplantı konuları

- (1) İstişare toplantılarının konuları şunlardır:
  - a) İnsan hakları sorunlarını tartışmak,
  - b) İnsan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak,
  - c) İnsan haklarının korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin konularda görüş bildirmek, tavsiyelerde bulunmak, öneriler sunmak,
  - ç) Ulusal Önleme Mekanizması kapsamına giren konularda bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak.

MADDE 93 - Çalışma esasları

- (1) İstişare toplantıları Kurumun uygun gördüğü zamanlarda ve uygun gördüğü illerde yılda en az bir kez gerçekleştirilir.
- (2) İstişare toplantılarına Başkan veya bulunamadığı durumlarda İkinci Başkan Başkanlık eder ve yönetir.
- (3) İstişare toplantıları üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile yapılır. Kararlar toplantıya katılanların yarısının bir fazlası ile alınır. Eşitlik halinde Kurul Başkanının oyu iki oy sayılır.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Ulusal Önleme Mekanizması ile İlgili Usul ve Esaslar

MADDE 94 - Görev alanı

- (1) Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması olarak görevleri şunlardır:
  - a) Kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek ve bu yerlerdeki muamele ve koşulların iyileştirilmesi amacıyla ilgili makamlara tavsiyede bulunmak,
  - b) Ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek ve Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak,

- c) Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğerk kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek,
- ç) Görev alanıyla ilgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek,
- d) Ulusal önleme mekanizmasıyla ilişkili başvuruları incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek,
- e) İşkence ve kötü muameleyle mücadele amacıyla bilgilendirme yapmak ve farkındalık oluşturmak,
- f) Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında yıllık raporlar hazırlamak,
- g) Düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak,
- ğ) İşkence ve kötü muamele alanındaki uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası kuruluşlarla, ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak,
- h) İşkence ve kötü muameleyle mücadele alanında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapmak,
- ı) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşme ve protokollerinin uygulanmasını izlemek, bu sözleşmeler uyarınca kurulan inceleme, izleme ve denetleme mekanizmalarına Devletin sunmakla yükümlü olduğu raporların hazırlanması sürecinde, ilgili sivil toplum kuruluşlarından da yararlanmak suretiyle görüş bildirmek, bu raporların sunulacağı uluslararası toplantılara temsilci göndererek katılmak.

MADDE 95 - Dayandığı temel ilkeler

- (1) Kurum, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında Kanunla belirlenmiş görevlerini yerine getirirken insan hakları temelli yaklaşım çerçevesinde; bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, eşitlik ve farklılıklara saygı, kanunlara ve tarafı olunan insan hakları sözleşme ve protokollerine uygunluk, bütüncül ve çoğulcu yaklaşım, ölçünlülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, mahremiyete saygı ve kişisel verilen korunması, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, makul sürede, geciktirmeksizin karar verme gibi ilkeleri esas alır.
- (2) İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, ulusal önleme mekanizması kapsamında gerçekleştirilen ziyaretler, inceleme ve araştırmaların gerektirdiği yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır. Bu kapsamda ulusal önleme mekanizmasının;
  - a) Alikonulma yerlerinin sayısı, türü, özellikleri ve nerede bulunduğuna ilişkin bilgileri edinebilmesini,

- b) Alıkonulma yerlerinde tutulan kişilerin sayısı, yapılan muamele dâhil kişilerin alıkonulma koşullarına ilişkin bilgileri edinebilmesini,
- c) Bütün alıkonulma yerlerine ve bu yerlerin eklenti ve bölümlerine girebilmesini,
- ç) Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerle ve bilgi sağlayabileceği düşünülen ilgili diğer kişilerle tanık bulunmaksızın doğrudan doğruya ve gerekli görüldüğünde bir çevirmen eşliğinde şahsen özel görüşme yapabilmesini,
- d) Ziyaret etmek istediği yerleri ve görüşme yapmak istediği kişileri seçebilme özgürlüğüne sahip olmasını,
- e) Alıkonulma yerlerine, işkence, kötü muamele ve gayriinsani veya küçük düşürücü davranış ve cezaları önlemeyi amaçlayan broşür, belge asma, Kurum tarafından hazırlanan her türlü belgenin alıkonulanlara dağıtılmasını sağlamakla yükümlüdürler.

MADDE 96 - Ziyaretlerin amaç ve kapsamı

- (1) Ziyaretler, işkence ve kötü muamelenin önlenmesi, alıkonulma yerlerinin koşullarının ve bu yerlerde alıkonulan kişilere yönelik muamelenin iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretleri kapsar. Bu kapsamda, gerçekleştirilecek ziyaretler;
  - a) Alıkonulma yerlerindeki mevcut koşulları ve alıkonulan kişilere yönelik muameleyi gözlemlene ve değerlendirmede bulunmayı,
  - b) Daha önce ziyarette bulunmuş alıkonulma yerlerinde, ziyaret sonrası gelişmeleri görmek ve kendisiyle görüşülmüş kişilere ziyaret sonrasında işkence ve kötü muamelede bulunulup bulunulmadığını tespit amaçlı takip ziyaretlerini,
  - c) İşkence ve kötü muameleyle ilişkin iddia ve başvuruları incelemek üzere gerçekleştirilecek haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretleri,kapsar.
- (2) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereğince haberli/habersiz ve düzenli/düzensiz bütün ziyaretlerin gerçekleştirilmesi esastır.
- (3) Haberli/habersiz ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceği Başkanın teklifi üzerine, Kurul tarafından yıllık olarak karara bağlanır.
- (4) Haberli ziyaretler, ziyarette bulunulacak alıkonulma yerine kısa süre öncesinden resmi yazı ile bildirilir. Resmi yazıda;
  - a) Ziyaret heyetinde yer alacak görevlilerin ad ve unvanları,
  - b) Ziyaret tarihi ve saati,
  - c) Daha önceden istenecek bilgi ve belgeler,
  - ç) Kurum ve ulusal önleme mekanizmasının görev ve yetkilerine ilişkin bilgiler, yer alır.

MADDE 97 - Ziyaret heyetinin oluşturulması

- (1) 96'ncı madde kapsamında gerçekleştirilecek ziyaretler insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personelinin oluşan heyetler tarafından yerine getirilir.
- (2) Ziyaretler, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve diğer kişilerin katılımıyla oluşturulacak heyetler aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Ziyaret edilecek alıkonulma yerinin niteliğine göre heyette Kurum personeli dışında, il ve ilçe insan hakları kurul üyeleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin görevlendirilmesi de mümkündür.
- (3) Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarıncı, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir.
- (4) Gerekli görülmesi halinde heyette mütercim-tercüman görevlendirilebilir.
- (5) Heyette yer alacak görevlilerde, alıkonulma yerinin özellikleri de gözetilerek gerekli mesleki yeterlilik ve bilgi aranır.

MADDE 98 - Ziyaretin planlanması

- (1) Ziyaretin planlaması, ziyareti gerçekleştirecek heyetin başkanı tarafından koordine edilir.
Bu çerçevede planlama;
  - a) İlgili kurum ve kuruluşlarla yapılacak resmi yazışmaları,
  - b) Ziyaretin gerçekleştirileceği alıkonulma yeri yönetiminden ve diğer kurum ve kuruluşlardan talep edilecek bilgi ve belgelerin belirlenmesi,
  - c) Heyette yer alacak görevliler arasındaki görev dağılımının yapılması,
  - ç) Alıkonulma yeri ve ilgili mevzuat konusunda ön bilgi toplanması,
  - d) Gerekli görülmesi halinde sivil toplum kuruluşları ve ilgili üçüncü kişilerle görüşme gerçekleştirilmesi,
  - e) Transfer ve konaklama dâhil lojistik hazırlık gibi ön hazırlık çalışmalarını kapsar.

MADDE 99 - Ön görüşme

- (1) Ziyaret, heyetin, alıkonulma yeri yönetimi ile gerçekleştirdiği kısa ön görüşme ile başlar. Bu görüşmede; Kurum ve ulusal önleme mekanizması ile heyette yer alan görevliler konusunda bilgi verilir ve ziyaretin amacı ve kapsamı açıklanır.
- (2) Yerinde incelemeye başlamadan önce alıkonulma yeri, alıkonulanlar ve ilgili idari ve yasal işlemler konusunda genel bilgiler alınır.
- (3) Önceden haber verilmiş bir ziyaret gerçekleştiriliyorsa, daha önce hazırlanması istenen bilgi ve belgeler talep edilir.

MADDE 100 - Yerinde inceleme

- (1) Yerinde inceleme, ön görüşmeyi müteakip, alıkonulma yerinin incelenmesini, alıkonulanlarla ve alıkonulma yerinde görev yapan personelle yapılacak

görüşmeleri, alıkonulma yeri ve alıkonulanlar hakkında olanlar başta olmak üzere ziyaretle ilgili tüm bilgi ve belgelerin incelenmesi ve teminini kapsar.

(2) Planlama sürecindeki karara bağlı olarak veya durumun gerektirmesi halinde heyetin yerinde incelemeyi birkaç gruba bölünerek gerçekleştirmesi mümkündür.

(3) Yerinde inceleme;

a) Hiçbir kısıtlama olmaksızın alıkonulma yeri, alıkonulan kişilerin sayısı, alıkonulma koşulları ile alıkonulan kişilere yönelik muamele ve işlemlerle ilgili bilgi, belge, basılı ve görsel kayıtların incelenmesi ve temini,

b) Alıkonulma yeri, bu yerin tüm eklenti ve bölümleriyle alıkonulanların naklinde kullanılan araçların incelenmesi,

c) Alıkonulan kişilerle, başka herhangi bir kişi olmaksızın veya gerekli olması halinde tercüman eşliğinde görüşme gerçekleştirilmesi,

ç) Durumun gerektirmesi halinde alıkonulma personeli ile görüşme, gibi hususları kapsar.

(4) Heyet, inceleme ve görüşmelerde ulusal önleme mekanizmasında, farklı alıkonulma yerlerinin özelliklerine göre önceden hazırlanmış kılavuzlardan yararlanabilir.

(5) İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler, ulusal önleme mekanizması heyeti tarafından gerçekleştirilen ziyaretler esnasında, inceleme ve araştırmaların gerektirdiği yardım ve kolaylığı göstermek zorundadır. Bu kapsamda, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile görevliler;

a) Alıkonulma yerinin türü, niteliği ve diğer özelliklerine ilişkin bilgileri temin etmesini,

b) Alıkonulma yerlerinde tutulan kişilerin sayısı ve alıkonulma koşullarına ilişkin bilgileri edinebilmesini,

c) Bütün alıkonulma yerlerine ve bu yerlerin eklenti ve bölümlerine girilebilmesini,

ç) Özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerle ve bilgi sağlayabileceği düşünülen ilgili diğer kişilerle, yanında başka bir kişi olmaksızın, şahsen ve gerekli görüldüğünde bir tercüman eşliğinde özel görüşme yapabilmelerini,

d) Ziyaret etmek istediği yerleri ve görüşme yapmak istediği kişileri seçebilmesini,

e) Alıkonulma yerlerine, işkence, kötü muamele ve gayriinsani veya küçük düşürücü davranış ve cezaları önlemeyi amaçlayan broşür, belge asma, Kurum tarafından hazırlanan her türlü belgenin alıkonulanlara dağıtılmasını

sağlamakla yükümlüdürler.

(6) İlgili kurum ve kuruluşlar, beşinci fıkrada sayılan kolaylıkları Önleme Alt Komitesine de sunmakla yükümlüdürler.

(7) Bir alıkonulma yerine yapılacak ziyarete karşı itiraz sadece, böyle bir ziyaretin gerçekleştirilmesini geçici olarak engelleyecek olan ve ziyaret edilecek yerde ulusal savunma, kamu emniyeti, doğal afet ya da düzenin ciddi biçimde bozulması

gerekçelerine dayanan acil ve zorunlu sebepler ileri sürülerek yapılabilir. Olağanüstü halin varlığı yapılacak ziyaret bakımından bir itiraz olarak öne sürülemez.

- (8) Ziyaretle ilgili olarak ulusal önleme mekanizmasına ve ziyareti gerçekleştiren heyete bilgi ve belge sağlayan kişilere herhangi bir yaptırım uygulanamaz.
- (9) Ulusal önleme mekanizması kapsamında, kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere yapılan ziyaretler esnasında edinilen kişisel bilgi ve belgeler ilgili kişinin açık rızası bulunmadıkça paylaşılamaz ve yayımlanamaz.

MADDE 101 - Geri bildirim

- (1) Heyet, yerinde inceleme ve görüşmeleri tamamladıktan sonra alıkonulma yeri yönetimiyle tekrar bir araya gelerek ilk izlenimleriyle tespit ve önerilerini sunar, raporlama ve izleme süreci konusunda yönetimi bilgilendirir.
- (2) Yerinde inceleme esnasında konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerinin tespiti halinde, Kurul kararı ile suç duyurusunda bulunulur. Söz konusu ihlallerin de ivedilikle giderilmesi ile gerekli önlemlerin alınması istenir.

MADDE 102 - Raporlama ve izleme süreci

- (1) Ziyarete ilişkin rapor, ziyaretin tamamlanmasından itibaren en geç iki ay içinde hazırlanarak kurula sunulur.
- (2) Rapor, heyet başkanı koordinatörlüğünde, heyette yer alan görevliler tarafından hazırlanır. Heyette başka kurum ve kuruluşlardan temsilcilerin bulunması durumunda raporda bu kurum ve kuruluşların tespit ve önerileri için ayrı bir bölüme yer verilmesi mümkündür.
- (3) Raporun hazırlanması sürecinde, gerekli görülmesi halinde başta alıkonulma yeri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlardan, gerekçesini belirtmek suretiyle bilgi ve belge istenmesi mümkündür. Bu talebin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.
- (4) Ziyarete ilişkin raporda yer alan kişisel verilerin korunması esastır. İlgili kişilerin açık rızası bulunmadıkça kişisel hiçbir bilgi ve veri yayımlanamaz.
- (5) Rapor, kurula sunulmasından itibaren en geç bir ay içinde değerlendirilerek karara bağlanır. Raporun düzeltilmesinin istenmesi halinde on beş güne kadar ek süre verilebilir.
- (6) Onaylanan raporlar bilgi ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilerek resmi internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.
- (7) Gerçekleştirilen ziyaretlerin ve raporlarda yer alan tavsiyelerin izlenmesi Başkanlık tarafından yerine getirilir. İzleme;
  - a) Ziyaret edilen alıkonulma yerine haberli veya habersiz ziyaret,
  - b) Resmi yazışma,
  - c) Sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlarla yapılacak görüşme ve toplantılar,

ç) Yeni bilgi ve belge talebi

gibi yöntemlerle yerine getirilir.

- (8) İzleme sürecinde konusu suç teşkil eden insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerinin tespiti halinde, Kurul suç duyurusunda bulunur.

MADDE 103 - Başvuru üzerine yapılacak ziyaretler

- (1) Başkanın önerisi ve Kurul kararıyla işkence ve kötü muamele iddiası içeren başvurular ziyaret konusu yapılabilir.
- (2) Başvuru üzerine yapılacak ziyaretlerde Yönetmeliğin ilgili hükümleri uygulanır.
- (3) Hakkında ziyaret kararı alınmayan başvuruların incelemesinde Yönetmeliğin başvuru usul ve esaslarına ilişkin maddeleri uygulanır.
- (4) Hakkında ziyaret kararı alınmayan başvuruların dosya üzerinde incelemesinde ciddi hak ihlaline ilişkin emarelerin tespiti halinde, başvurunun ziyaret edilme kararı için yeniden Kurula sunulması mümkündür.

MADDE 104 - Diğer önleyici çalışmalar

- (1) Kurum, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında işkence ve kötü muamelemin önlenmesi amacıyla, ziyaretler dışında aşağıdaki çalışmalarını yürütür:
  - a) Kitle iletişim araçlarını da kullanarak bilgilendirme ve eğitim yoluyla kamuoyunda duyarlılığı geliştirmek.
  - b) Özgürlüğünden yoksun bırakılanlar, alıkonulma yerlerinde görevli personel ve bu alanda çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlara yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yürütmek.
  - c) Konuyla ilgili basılı ve görsel materyaller üreterek, ilgili yerlere dağıtımını sağlamak.
  - ç) İlgili mevzuat çalışmalarını izlemek, değerlendirmek, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini ilgili mercilere bildirmek.
  - d) Kamuoyunu bilgilendirmek, düzenli yıllık raporlar dışında, gerek görüldüğünde görev alanına ilişkin özel raporlar yayımlamak.
  - e) Uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, alanındaki uluslararası ve ulusal kuruluşlarla ilgili mevzuat dâhilinde işbirliği yapmak.
  - f) Kurul tarafından belirlenmiş benzeri çalışmalarını yürütmek.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla Mücadele Eğitimi, Eğiticilerin Nitelikleri, Çalışma Usul ve Esasları ile Eğiticilerin Ücreti

MADDE 105 - Eğitimin amacı

- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada

ayrımcılığın önlenmesi amacıyla insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcilerinden alınan, insan haklarının korunması, geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadelenin yürütülmesi ile ilgili temel bilgileri, ayrımcılıkla mücadele için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazanılmasını amaçlayan eğitimi ifade eder.

MADDE 106 - Eğitim konuları

- (1) Eğitim, insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitiminden oluşur ve aşağıdaki konuları kapsar:
  - a) İnsan hakları kavramı ve benzer kavramlar.
  - b) İnsan haklarının nitelikleri.
  - c) İnsan haklarının sınıflandırılması.
  - ç) İnsan haklarının tarihi gelişimi.
  - d) İnsan haklarının ulusal, bölgesel ve uluslararası kaynakları.
  - e) İnsan haklarının düzenlenmesi ve sınırlanması.
  - f) İnsan haklarının Birleşmiş Milletler sisteminde korunması usulleri.
  - g) Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarında insan haklarının korunması.
  - ğ) İnsan haklarının, başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere ve diğer bölgesel düzeyde korunması usulleri.
  - h) İnsan haklarının Türk Hukukunda korunması.
    - ı) Din ve insan hakları.
    - i) Anayasada düzenlenen temel hak ve hürriyetler.
- (2) Ayrımcılıkla mücadele eğitimi aşağıdaki konuları kapsar:
  - a) Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı kavramları.
  - b) Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı ile ilgili temel kavramlar.
  - c) Ayrımcılık yasağının etkili hale getirilmesine ilişkin hukuki araçlar.
  - ç) Ayrımcılık yasağının uluslararası hukuktaki kaynakları ve denetim usulleri.
  - d) Ayrımcılık yasağının Türk Hukukundaki kaynakları ve denetim usulleri.
  - e) Ayrımcılık yasağı ve devletlerin yükümlülükleri.
  - f) Ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin savunu faaliyetlerinde izleme ve belgeleme.
- (3) İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun yapısı, işleyişi, görev ve yetkileri:
  - a) Başvuru usulü.
  - b) İncelenebilir/incelenemez başvurular.
  - c) Başvuru formu, vatandaşa gönderilecek yazışma, idarelere gönderilecek yazı örnekleri, idarelerden bilgi isteme, hukuki yükümlülüklerin hatırlatılması, başvuru inceleme prosedürleri.
  - ç) Karar türleri.

MADDE 107 - Eğitimin verileceği yer ve süresi

- (1) Eğitim verilecek yerler Kurum tarafından belirlenir. İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, asgari 40 saattir.

MADDE 108 - Belge verilmesi

- (1) Kurum tarafından, eğitimi tamamlayanlara insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi aldığına dair bir katılım belgesi verilir.

MADDE 109 - Eğiticiler

- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, Kurum personeli veya Kurul tarafından belirlenen insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticileri tarafından verilir.
- (2) Eğiticiler, İnsan Hakları ve Eğitlik Kurumu tarafından özel bir eğitime tabi tutulur ve eğitmen olarak yetiştirilir. Eğitmen olarak mesleki becerileri güçlendirilen bu kişiler, diğer kurum ve kuruluşlara ve kurum personeline de eğitim verirler.
- (3) Sivil toplum kuruluşları, okullar, üniversiteler, güvenlik güçleri ve kolluk kuvvetleri, insan haklarının korunması alanında hizmet veren özel dernekler, hâkim ve savcılar ile avukatların da dahil olduğu Türkiye’de bulunan kamu ve özel bütün kurum ve kuruluşlara eğitim programları düzenlenir.

MADDE 110 - Eğiticilerin nitelikleri

- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinde, aşığıdaki şartlar aranır:
  - a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48’inci maddesinde belirtilen şartları taşımak.
  - b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak.
  - c) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.
  - ç) İnsan hakları veya ayrımcılık yasağı alanında çalışmalarda bulunmak veya Kurumca belirlenen kamu kurum ve kuruluşları veya insan hakları eğitimi veren sivil toplum kuruluşlarında çalışmış olmak.
  - d) Kurumun belirlediği insan hakları, ayrımcılık yasağı alanlarına göre eğiticilerde bulunması gereken diğer yeterlilik koşullarını taşımak.
- (2) İnsan hakları hukuku veya en azından anayasa hukuku alanında doktora veya doçentlik unvanı alanlarda birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentleri dışındaki şartlar aranmaz.
- (3) Eğiticiler Kurum tarafından özel bir eğitime tabi tutulur ve sertifikalandırılır.

MADDE 111 - Eğiticilerin çalışma usul ve esasları

- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğiticilerinin eğitim materyalleri ve modülü Kurul tarafından belirlenir.
- (2) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimiyle ilgili ulusal, bölgesel ve yerel ihtiyaçlar Kurum tarafından belirlenir.

- (3) Ulusal, bölgesel ve yerel insan hakları ve ayrımcılık eğitimi ihtiyaçları değerlendirildikten sonra, eğitime tabi tutulacak hedef gruplar ve insan hakları ve ayrımcılık eğitimiyle ilgili yerler Kurum tarafından belirlenir.
- (4) Toplumdaki rolleri ya da konumları itibarıyla daha geniş bir kitleyi ya da grupları etkileyebilecek insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcilerine insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi verilir.
- (5) Eğitim alan insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcilerinin de devlet memurları, cezaevi personeli, din görevlileri, gençler ve öğrenciler, STK temsilcileri ve benzeri diğer kişilerin içinden rolleri ya da konumları itibarıyla daha geniş bir kitleyi ya da grupları etkileyebilecek kişilere insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi vermeleri sağlanır.
- (6) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi alan devlet memurları, cezaevi personeli, din görevlileri, gençler ve öğrenciler, STK temsilcileri ve benzeri diğer kişilerin temsilcilerinin de toplumun diğer kesimlerine insan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi vermeleri sağlanır.

MADDE 112 - Eğitim programlarında takip edilecek metodoloji

- (1) Eğitimler başlamadan önce içerik Kurum tarafından gözden geçirilip; eğitimcilerin görüşlerine göre eğitim konularında değişiklik yapılabilir ve programa eklenebilir.
- (2) Eğitim seanslarında, eğitimin her bir konusuna ilişkin genel bir giriş yapıldıktan sonra İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunda eğitim konusu ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında katılımcılara bilgi verilir. İlgili alanda karşılaşılan problemlere ve çözüm yollarına da eğitimlerde değinilir.
- (3) Her bir eğitim programında Kurumun belirli bir birimi (İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Hizmet Birimi, Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Hizmet Birimi, Ulusal Önleme Mekanizması Hizmet Birimi) ve ilgili mevzuat/ düzenlemeler incelenir.
- (4) Eğitimciler, katılımcıların konuyu daha iyi anlayabilmesi için teorik bilgiyi destekleyen uygulama örneklerinden de yararlanır.
- (5) Her eğitimin sonunda, eğitim konularının ayrı ayrı özetlendiği ve sonuçların yer aldığı bir oturum yapılır. Aynı zamanda eğitimciler, eğitimin sonuçlarının da içerisinde bulunduğu bir rapor yazarlar.
- (6) Eğitimlerin değerlendirilmesi, katılımcıların isimlerini yazmadan dolduracağı "Eğitim formları" aracılığıyla yapılır.

MADDE 113 - Eğitimcilerin görevlendirilmesi

- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimcileri, Başkan ya da Kurul tarafından, ücreti Kurum bütçesinden ödenmek üzere görevlendirilir.

MADDE 114 - Eğitimcilere verilecek ücret

- (1) İnsan hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitiminde görevlendirilecek eğitimcilerden; öğretim elemanlarına unvanları itibarıyla 11/10/1983 tarihi ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 11'inci maddesine göre, diğerlerine ise aynı maddeye göre okutmanlar için belirlenen tutarda, fiilen yerine getirdikleri ders

saati başına ücret verilir. Bu fıkra kapsamında, bir eğiticiye ayda 20 ve yılda 100 saatten fazla ders için ücret ödenmez.

- (2) Başka şehirlerdeki yükseköğretim kurumlarından ders vermek üzere görevlendirilen öğretim elemanlarına ayrıca 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre geçici görev yoluyla ücret ödenir.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

MADDE 115 - Yıllık rapor

- (1) Kurum, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, işkence ve kötü muameleyle mücadele ve ayrımcılıkla mücadele alanlarında, Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere, işkence ve kötü muameleyle mücadele alanında yürüttüğü çalışmaları ve önerileri kapsayan yıllık raporlar hazırlar.
- (2) Bir önceki yıla ait hazırlanan raporlar, takip eden yılın Ocak ayının son gününe kadar Kurula sunulur. Kurul, bu raporu iki ay içinde görüşüp kendi kanaat ve görüşlerini de içerecek şekilde karara bağlar.
- (3) Kurul tarafından onaylanan rapor birinci fıkrada belirtilen makamlara iletilerek, resmi internet sitesinde veya başka surette yayımlanabilir.

MADDE 116 - Yürürlük

- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 117 - Yürütme

- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başkan yürütür.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU GERÇEK KİŞİLER İÇİN BAŞVURU FORMU

Başvurucunun	
Adı-Soyadı	
Vatandaşlık Kimlik No	
Pasaport No-Kimlik No- Uyuşu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Kanunî temsilcisi veya vekilinin	
Adı-Soyadı	
Vatandaşlık Kimlik No	
Pasaport No-Kimlik No- Uyuşu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Hakkında başvuru yapılan idare/taf	
2. İlgili idareye/tafa başvuru tarihi, idarenin/tafın cevap tarihi ve varsa idarenin/tafın bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Başvuru konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Başvuru konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

*Başvuru konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU TÜZEL KİŞİLER İÇİN BAŞVURU FORMU

Başvurucunun	
Unvanı	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
Varsa Elektronik tebligat adresi	
Merkezi tüzel kişilik numarası	
Yetkili kişi veya vekilinin	
Vatandaşlık Kimlik No	
Adı-Soyadı	
Unvanı	
Pasaport No-Kimlik No- Uyruğu (Yabancılar için)	
Adresi	
Telefon No	
Faks No	
E-Posta	
1. Hakkında başvuru yapılan idare/taf	
2. İlgili idareye/tarafa başvuru tarihi, idarenin/tarafın cevap tarihi ve varsa idarenin/tarafın bununla ilgili bilgi ve belgeleri	
3. Başvuru konusuna ilişkin daha önce görülüp sonuçlandırılan veya görülmekte olan dava bulunup bulunmadığı	
4. Başvuru konusu	
5. Talep	
Tarih-imza	

*Başvuru konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

© Baskı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından yaptırılmıştır. Para ile satılmaz.

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU